

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. X. Adulter dimissus, etiam per sententiam, tenetur redire ad
imperium innocentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

355. Hinc Richardus 4. dist. 35. a. 1. q. 1. inquit :
Idem docet Richardus.
 Sextus (casus, in quo non licet viro dimittere uxorem propter adulterium) si maritus post adulterium cognovit eam, & toleravit. Cujus ratio est ; quia crimen per reconciliationem dimissum amplius obijci non debet, nisi recidivum sequatur. Alios Auctores tam Jurisperitos, quàm Theologos, vide apud Sanchez sup. disp. 5. n. 20. quos ipse ibi sequitur, contra Nonnullos, qui (teste eodem Auctore) innuntur textui cap. De Benedicto, 32. q. 1. ibi : *Nullum ei duntaxat simile committenti periculum allaturus.*

Respondetur ad cap. 5. 32. q. 1. Covar.
 Respondet Covar. de Matr. part. 2. c. 7. §. 6. n. 7. aliàs 11. Is textus Judici Ecclesiastico consultit, ut à viro, qui adulteram uxorem denuò recepit, cautionem exigat, ne eam occidat (propria scilicet auctoritate) si forsan in adulterium relabatur. Undè non negat viro jus accusandi crimen, post prioris adulterij remissionem commissum. Cui interpretationi mirè suffragatur Triburiense Concilium c. 46. cujus verba sunt : *si cujus uxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententiâ delere illam machinaverit &c.* Ita Covar. Quem sequitur Sanchez sup.

356. Sed non satisfacit (inquit Averfa sup. sect. 6. §. Addit secundò) quia certè adhuc uxori primò labenti non potuerat vir propria auctoritate nocere. Sic ille. Tu nota mecum, apud Gratianum in suo Decreto, quo ego utor, paulò aliter exprimi prædicta verba cap. De Benedicto, videlicet : *Nullum ei, nihil duntaxat de cætero simile committenti, periculum illaturus.* Ergò si de cætero aliquid simile comittat, id est, rursùm adulteretur, aliquid ei periculum inferri poterit.

Defenditur per Glossam
 Undè Glossa in exposit. casus : *si maritus (inquit) eam recipere voluerit, sub cautela eam recipiat ; scilicet, præstitâ cautione, quod eam non laedat, etiam crimen simile non committentem.* Quid ergò, si crimen simile comittat ? De hoc casu Pontifex Pelagius nihil ibi expressè disponit. Manet ergò in terminis juris communis, ut propter simile crimen possit puniri, ac si nullum aliud præcessisset.

357. Immo Ioan. Lupus in cap. Per vestras, de Donat. inter virum & uxorem §. 9. n. 22. ait : posse forsan tunc virum agere, etiam propter aliud adulterium, antea condonatum. Sed hoc non est admittendum, ex cap. 29. 23. q. 4. *Si illic, ubi hæc acta sunt, presentibus utrisque constiterit, & satisfecisse Stephanum, & supplicatione susceptâ, eum, qui malè tractatus est, ignovisse ; semel in ablatione remissa punitio, recidivo (aliàs, recidivo) dolore non debet iterari.*

Probatur sententia negans.
 Ubi Gloss. verb. Recidivo, inquit : *Arg. quòd ex quo quis est absolutus, vel postquam penituit, quòd amplius de illo crimine accusari non potest, ut ext. de Accus. c. 6. sequentis tenoris : De his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.* Quia actio semel extincta, sive transactione, sive indulgentiâ accusatoris, non reviviscit per novum delictum. Solum ergò potest agere ad novum adulterium, non obstante condonatione antecedentium delictorum : atque

adeò propter novum adulterium potest divertere, ac si nullum aliud præcessisset.

Pone autem, quòd celebraverit divortium, idque per sententiam Judicis, nunquid dimissus tenetur redire ad imperium innocentis, & accedere ei debitum ? Respondeo :

CONCLUSIO X.

Adulter dimissus, etiam per sententiam, tenetur redire ad imperium innocentis.

358. Certum est (inquit Averfa sup. §. Tertio) posse conjuges communi consensu, etiam post latam, & adimpletam sententiam judicalem divortij, inter se propria auctoritate, absque alio Judicis ministerio, reconciliari, & pristinam vitam conjugalem repetere. Quia nempe sententia divortij non prohibuit, nec illicitum fecit usum conjugij ; sed tantum concessit, & liberam fecit separationem conjugum, dum innocens voluit & instituit separari : quare dum is suâ sponte voluerit iterum conjungi, non facit contra sententiam & decretum Judicis. Quinimò nec potuisset Judex ex hac parte prohibere & impedire, quominus, quandocumque velit, reconcilietur.

359. Effectus ergò sententiæ ante reconciliationem est, ut innocens non teneatur manere in consortio conjugali ; non autem est, ut non possit manere : quare tunc sententia non caret suo effectu. Benè tamen post reconciliationem nullus manet sententiæ effectus : quia conjux reconciliatus non potest denuò virtutis prioris delicti & sententiæ recedere, sed tenetur in conjugali consortio permanere ; nisi ex novo alterius delicto, & Judicis sententia, novam habeat causam & libertatem recedendi. Hæc ille. Neque invenio contradictorem.

Tantum nota ex Herinx Sum. Theol. part. 4. tr. 5. disp. 7. n. 50. sententiam divortij ferti solitam sub hac limitatione : *Donet Spiritus sancti gratia dissidentes reconciliet.*

360. Majus dubium est : num possit sententiam possit conjux innocens suâ solâ auctoritate alterum, etiam renitentem ; ad concordiam & conjugalem vitam revocare, ita ut hic in conscientia teneatur consentire, nec possit justè & licitè recusare. Navar. lib. 4. Consil. in 2. edit. tit. de Divort. consil. 4. n. 1. ait : *Uxor (adultera) separata à viro per sententiam Judicis Ecclesiastici, non tenetur redire ad maritum, nec è contrario maritus ad uxorem, juxta Gloss. memorabilem, cap. Agathosa, 27. q. 2.*

Hæc sunt verba Glossæ, verb. Conversionis : *Ante judicium Ecclesie neuter potest intrare Monasterium, altero invito, nisi cum publicè fornicata est : tunc vir, ea invitâ, potest intrare Monasterium, sed non illa : sed factâ separatione judicio Ecclesie, secundum Hug. neuter tenetur alteri, & uterque cessis juri suo ; arg. 7. q. 1. Quam periculosum. Et idèd tunc dicit Hug. quòd uterque intrare potest, reliquo invito. Ita Gloss.*

Sed

361.
Opposita
sententia
placet Au-
thori, &
probatur
per Gloss. c.
5. de Divort.

Sed hoc ego non credo. Probandum est, non supponendum, quod uterque cesserit juri suo. Probationem nec apud Navar. nec apud Alios, qui pro ista sententia citantur, invenio. Unde magis placet nobis sententia Laurent. apud Gloss. cap. Ex literis, de Divortijs, verb. Redire compellas, quæ interrogat: Nunquid poterat vir eam sibi reconciliare invitam? Respondet autem. Videtur quod sic; arg. Cod. de LL. Quod favore: Innocens enim non privatur servitute, quam habet in eo, qui peccavit, Cod. de Adult. Auth. Sed hodie. Unde vir potest etiam illam adulteram sibi reconciliare si vult, sup. de Convers. conjug. Gaudemus, & arg. ff. de Except. rei judic. Evidenter. Pæns enim non præstat immunitatem, ff. de Interd. & re-leg. l. Relegatorum, §. ult.

Præterea: vir solummodo fuit absolutus à servitute, quam ipsa prius habebat in ipsum, & non è converso: unde adhuc mansit salva viro servitus, quam habuit in muliere, cum tantum ipsa fuerit condemnata; arg. sup. de Convers. conjug. Quidam intravit, & 27. q. 2. Qui dormierit. Item si hoc verum esset, quod non posset, sic daretur mulieribus occasio delinquendi, ut à viris separarentur: sic sup. de Consuet. Ex parte. Unde reprobata fuit illa consuetudo inf. eod. Quanto, in fine, & ff. de Reg. juris, Non fraudatur, ibi: Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest. Quod tamen contingeret in sententia Hug.

362.
Arguitur
pro Navar.

Pro qua equidem arguit ibi ead. Glossa, dicens: Arg. contra, quod non possit: quia sententia statim est pro muliere; arg. 6. q. 4. Quod bene semel. Sæpe enim condemnatus ex sententia commodum sentit, ut in duobus reis debendi condemnatis, ff. de Re judic. Paulus. His tamen non obstantibus, Dicas (inquit Gloss.) quod vir bene potest sibi illam reconciliare, etiam invitam, ut Laur. dixit.

Sanchez se-
quitur d.
Gloss. estque
sententia D.
Tho.

Quem sequitur Sanchez sup. disp. 10. n. 3. cum Alijs multis tum Jurisperitis, tum Theologis. D. Tho. 4. dist. 35. q. un. a. 6. ad 3. sic ait: Illud quod inducitur in favorem alicujus, non facit ei præjudicium. Unde cum divortium sit inductum in favorem viri, non aufert ei jus petendi debitum, vel revocandi uxorem. Unde uxor tenetur ei reddere, & ad eum redire, si fuerit revocata, nisi de licentia ejus votum continentia emisserit.

363.
Viri & D.
Bonav.

Consonat Doct. Seraph. ead. a. un. q. 5. n. 26. ibi: Aut innocens (petit) nocentem, ut vir castus uxorem adulteram, & sic ipsa invita debet reconciliari per judicium Ecclesie; quia sicut dicunt jura: quod in meum favorem introductum est, in meum damnum non debet retorqueri.

An requira-
tur judicium
Ecclesie, ex
Sanchez.

Imò non requiri judicium Ecclesie ad illam reconciliationem, docet Sanchez sup. n. 4. dicens, id sibi esse certissimum. Quia, inquit, cum sententia absolverit innocentem in ipsius favorem à debito conjugali solvendo: satis est, ut possit licite ad usum Matrimonij redire, cum nolle eo favore uti. Nec ob id caret sententia suo effectu, qui erat, innocentem liberum esse à conjugis adulteri servitute, dum eum sibi reconciliare renuit. Sic ille.

364.
Probatur

Quæ ergo ratio nostræ Conclusionis? Sententia divortij (inquit Aversa sup. §. Afferen-

dum, ubi eam docet) lata est ad instantiam in favorem ipsius innocentis, & in odium ac supplicium adulteri; ergò non debet redundare in gravamen ejusdem innocentis, & commodum alterius delinquentis: at gravaretur innocens, si non posset repetere & cogere alterum, & sublevaretur delinquens, si non posset & repeti & cogi.

Itaque ad rationes oppositas: standum quidem est sententiæ latæ à Judice: sed hæc sententia non definit, ne innocens possit cogere delinquentem; sed ne posset ab illo cogi. Neque innocens renuntiavit juri, quod habebat in alterum; sed voluit liberari & eximi è jure, quod habebat alter in ipsum. Neque Judex parem libertatem utrique conjugij concessit, sed soli innocenti. Ita Aversa.

Sed nunquid idè sententia Judicis injusta? 365. Minimè. Nam reddit unicuique quod suum est. Neque enim ex adulterio quidquam favoris adultero debetur, sed soli innocenti. Unde omnis sententia id habet, ut faveat innocenti contra reum.

Contra, dicit aliquis: sententia aliquando prodest condemnatis, ut constat ex l. 43. ff. de Re judic. sequentis tenoris: Paulus respondit, eos, qui unà sententiâ in unam quantitatem condemnati sunt, proportionem virili ex causa judicata conveniri: & si ex sententiâ, adversus tres dicta, Titius portionem sibi competentem exsolvit, ex persona cæterorum ex eadem sententiâ conveniri cum non posse.

Respondet Sanchez sup. n. 5. cum Bart. d. l. 366. statim in principio: sententiam illam minimè prodesse condemnato. Quoniam licet virtute sententiæ illius nullus in solidum conveniri possit, eò quod sententia id minimè expresserit: at priori actione potest agi contra quemlibet debitorem in solidum. Sic ergò innocens non reconciliat adulterum virtute sententiæ divortij: illa enim nec concedit, nec aufert jus reconciliandi; sed innocentem à debito conjugij absolvit: at reconciliat invitum, ratione vinculi matrimonialis, quod obligat adulterum ad debitum reddendum: adversus quam obligationem nullâ exceptione juvari potest: cum sententia divortij ipsum non absolverit, nec ipsi suffragetur, sed soli innocenti. Hæc ille.

Et hoc totum (prosequitur Aversa sup.) ita intelligitur, ut nec etiam prætextu transeundi ad Religionem possit delinquens, revocatus à conjugate, recusare; quando, inquam, non adhuc statum mutavit, vel non legitime cum debita licentia mutavit: quia adhuc per talem mutationem non potest juri alterius innocentis præjudicare. Si autem legitime statum mutavit, proficendo in Religionem, vel assumendo sacrum Ordinem; tunc quidem ratione hujus status non potest amplius revocari. Sic ille. Quando autem, & cum quibus conditionibus, possint legitime conjuges mutare statum, jam incipio edocere; eritque

CON-

Conclus. ex
Aversa.

Quid di-
cendum ad
rationes op-
positas.

Objeccio.
l. 43. ff. de
Re jud.

Solutio
Sanchez;
Bartolus.

Non potest
adulter ne-
gare redi-
tum prætex-
tum Religioni
ingrediendæ.
Aversa.